

Mark Twain (n. 1835, Florida, Missouri – d. 1910, Redding, Connecticut) este pseudonimul literar al lui Samuel L. Clemens, autorul celebrilor cărți *Aventurile lui Huckleberry Finn*, *Aventurile lui Tom Sawyer*, *Un yankeu la curtea regelui Arthur*, *Prinț și cerșetor*.

Când Mark Twain avea patru ani, familia s-a mutat la Hannibal, un oraș portuar pe fluviul Mississippi, care mai târziu a servit ca inspirație pentru orașul fictiv St. Petersburg în care își trăiesc peripețiile personajele Tom și Huck. Missouri se număra printre statele americane în care sclavia era legală, temă pe care scriitorul a explorat-o în operele sale.

În 1847, când Twain avea unsprezece ani, tatăl său s-a îmbolnăvit de pneumonie și a decedat în luna martie din același an. La scurt timp după aceea, Twain și-a găsit de lucru ca ucenic la un tipograf; la vârsta de șaisprezece ani a început să scrie articole amuzante și schițe. La optsprezece ani a plecat din Hannibal, lucrând ca tipograf la New York, Philadelphia, St. Louis și Cincinnati.

La 22 de ani, Twain s-a întors în Missouri. În timpul unei călătorii la New Orleans pe fluviul Mississippi, pilotul vasului, pe nume Bixby, l-a inspirat să devină pilot de vas cu zbaturi, meserie foarte bine plătită în America acelor vremuri.

Ulterior, Twain s-a orientat și spre minerit, sperând să găsească argint și să se îmbogățească. Eșecul acestei experiențe îl va face să se întoarcă la scris. Este momentul în care scriitorul își ia pseudonimul Mark Twain, preluând o expresie folosită de navigatorii de pe Mississippi, care indica o adâncime a apei de 12 picioare, adâncimea minimă la care vasele puteau naviga în siguranță.

În 1869, scriitorul se căsătorește cu Olivia Langdon, de care se îndrăgostise înainte de a o întâlni, după ce a văzut-o într-o fotografie. Cei doi au avut patru copii.

În 1897, în urma unei confuzii, ziarele americane au primit prin telegraf știrea că Mark Twain ar fi pe moarte. Întrebat de un corespondent al ziarului *Evening Sun* ce să telegrafizeze redacției drept răspuns, Mark Twain a rostit celebra replică: „Știrile despre moartea mea sunt exagerate.”

În 1909, scriitorul a zis: „Am sosit cu cometa Halley în 1835. Va apărea din nou la anul și mă aștept să mă duc cu ea. Ar fi cea mai mare dezamăgire a vieții mele dacă nu mă duc cu cometa lui Halley. Atotputernicul a spus, fără îndoială: «Ciudățeniile astea două au sosit împreună, trebuie să plece împreună.»”

În anul următor, la 21 aprilie, Mark Twain murea de angină pectorală.

MARK TWAIN

Aventurile lui Tom Sawyer

Traducere din limba engleză
de Frida Papadache

ARTHUR

Redactori: Mădălina Vasile, Alina Ioan
Tehnoredactor: Vasile Ardeleanu
Copertă: Alexandru Daș

ISBN 978-606-788-691-7

Mark Twain
The Adventures of Tom Sawyer

Lucrare apărută cu acordul Copyro.

© Editura Arthur, 2019, pentru prezenta ediție
Editura Arthur este un imprint al Grupului Editorial ART

1

— Tom!

Niciun răspuns.

— Tom!

Niciun răspuns.

— Ce-o fi cu băiatul ăsta? Un' să fie... Tom, n-auzi?

Niciun răspuns.

Bătrânica își trase ochelarii pe nas și privi pe deasupra lor prin odaie, apoi îi săltă și privi pe sub ei.

Rareori catadicsea să se uite prin sticla lor la o găză de băiețel ca Tom. Erau ochelarii ei de zile mari, la care ținea ca la ochii din cap, și pe care îi purta așa, ca pe o podoabă, căci la fel de bine ar fi putut să vadă prin niște ochiuri de plită. Rămase locul lui o clipă, uluită parcă, apoi fără mânie, dar des-tul de tare ca s-o poată auzi pereții, spuse:

— Stai numai, că pun eu mâna pe tine și-o să vezi ce...

Dar n-apucă să termine, că între timp se aplecase și începuse să izbească pe sub pat cu măturoiul,

încât nu-i mai rămânea suflu decât pentru icneala cu care își însoțea loviturile. Sub pat însă, nimic; doar pisica o zbughi speriată afară.

— Dumnezeule mare, de când sunt n-am mai văzut un băiat ca ăsta!

Îndreptându-se apoi din șale, pași spre ușa deschisă și rămase în prag, iscodind cu privirea aracii cu roșii și bălăriile din grădină. Dar Tom, nicăieri. Atunci, ca să poată fi auzită de departe, ridică glasul și începu să strige:

— To-o-om!

Deodată, auzi un fâșâit în spatele ei. Se întoarse tocmai la timp ca să prindă de pulpana slobodă a hainei un băiețel și să-l oprească din fugă.

— Ia te uită! Cum de nu m-am gândit la cămară! Ce căutai acolo, drace?

— Nimic.

— Cum nimic? Uite ce-i pe mâinile tale, uite ce-ai la gură! Cu ce te-ai mânjit în halul ăsta?

— Nu știu, mătușă.

— Da' eu știu. Cu dulceață, da... De câte ori ți-am spus să nu mai umbli la dulceață, ai? Am să te jupoi de viu, împielitătule! Ia dă nuiaua încoace!

Nuiaua zvâcni în aer, semn că se-ngroașă gluma...

— Iiii! Ia te uită ce ai în spate, mătușă!

Când bătrânică se răsuci pe loc, strângându-și fustele, ca să vadă ce primejdie o păștea, băiatul o

și luase la sănătoasa, cățărându-se pe gardul înalt de uluci și făcându-se nevăzut îndărătul lui. Mătușa Polly rămase o clipă locului, zăpăcită, apoi răsă cu blândețe.

— Bată-te norocul să te bată! Eeei! Că nu mă-nvăț minte odată! De câte ori nu m-a dus de nas până-acu', și uite că tot mă mai las păcălită. Ce ți-e și cu bătrânii! Vorba 'ceea: nu mai înveți cal bătrân în buiestru. Da' nici că le-ar potrivi de două ori la fel, împielitatu'! Și-atunci, cum să știu, biata de mine, la ce să m-aștept de fiece dată? Parcă le-ar cântări cu de-amănuntu', cât să mă chinuie pân' să-mi sară țandăra. Și mai știe, afurisitu', că, dacă-mi dă o clipă de răgaz sau mă face să râd, s-a dus supărarea... nu-l mai pot bate. Da, da, nu mă port cu el cum trebuie. Bătaia e ruptă din rai. Stric copilu', ăsta-i adevăru-adevărat. Multe o să mai avem de pătimit și unul, și altul, dacă-l las de capul lui. Parc-a intrat diavolu-n el, Doamne, iartă-mă!... Da, ce să fac, e băiatu' sor-mii, răposata, Dumnezeu s-o ierte, nu mă lasă inima să-l bat. De câte ori îl iert îmi pare rău, și de câte ori îl altoiesc mi se rupe inima. Bine spune Sfânta Scriptură: omul născut din femeie are viața scurtă și plină de griji; vezi bine că așa-i. După-masă o să chiulească de la școală și, vreau, nu vreau, iar o să fiu silită să-l pun la treabă mâine, drept pedeapsă. Greu îmi vine să-l

pun să lucreze duminică, când ceilalți copii n-au școală și se joacă, dar ce pot face? Fuge de treabă ca dracu' de tămâie, n-am însă încotro, trebuie să-mi fac datoria cât de cât față de băiat, că doar nu-i vreau pierzarea.

Într-adevăr, Tom trase chiulul și petrecu de minune. Se întoarse acasă tocmai bine înainte de cină ca să-l ajute pe Jim, micul negru, să taie lemne pentru a doua zi și să facă surcele – cu alte cuvinte, la timp ca să-i povestească isprăvile lui, în vreme ce Jim făcea mai toată treaba. Fratele mai mic al lui Tom (sau, mai bine zis, frate-său vitreg), Sid, își terminase partea lui de muncă (adunatul surcelelor). Sid era un băiat cuminte, el nu se prea ținea de șotii și năzbâtii, ca alți copii.

În timp ce Tom lua cina și șterpelea zahăr de câte ori se ivea prilejul, mătușa Polly îi punea fel de fel de întrebări meșteșugite, doar-doar l-o prinde cu mâța-n sac. Ca multe suflete nevinovate, se credea vicleană nevoie mare, înzestrată cu darul unei diplomații misterioase și de nepătruns. Îi plăcea să creadă că străveziile-i urzeli erau șiretlicuri nemaipomenite.

De pildă, acum:

— Tom, a fost cam cald azi la școală, nu-i așa? Întrebă ea.

— Da, tușă.

— Cald rău, nu?

— Da, tușică.

— Nu ți-a venit să te duci la scăldat?

Tom tresări; îi încolți în minte o bănuială neli-niștitoare. Cercetă atent chipul mătușii. Răspunse:

— Nu-u... adică nu prea...

Bătrânica întinse mâna și-i pipăi cămașa.

— Ei, dar parcă acum nu ți-e prea cald.

O încânta gândul că-i găsisese cămașa uscată, fără să știe nimeni că asta sperase și ea. Dar Tom știa acum dincotro bătea vântul, așa încât întrebarea următoare îl găsi pregătit:

— Unii ne-am băgat capul sub cișmea, uite, al meu e ud și-acu'.

Pentru o clipă, mătușii Polly îi fu necaz că trecuse cu vederea o dovadă atât de grăitoare și că pierduse prilejul de a-și arăta iscusința. Dar nu-maidecât îi veni o idee și mai și:

— Tom, când ți-ai pus capul sub cișmea, nu ți-ai desfăcut gulerul de la cămașă, unde ți l-am cusut eu? Ia descheie-te la haină, să văd!

De pe chipul lui Tom pieri orice urmă de tulburare. Își descheie liniștit haina. Gulerul cămășii era cusut în toată legea.

— Ei comedie! Hai, du-te și vezi-ți de treabă! Am vrut să știu dacă n-ai tras cumva chiulul de la școală ca să te duci la scăldat! De data asta, hai,

treacă de la mine. Te pomenești, vorba aia, că oi fi fiind vreo brânză bună în burduf de câine! Oi fi mai bun decât pari. Barem pe ziua de azi!

Era cam înciudată că agerimea ei dăduse greș și, totodată, bucuroasă că se întâmplase ca Tom să umble și el o dată pe calea cea bună.

Dar Sid, să nu-și vâre el coada?

— De, zise, dacă n-aș ști că i-ai cusut guleru' cu ață albă... și uite, asta-i neagră.

— Iii! Sigur că l-am cusut cu albă!... Tom!

Dar Tom, păzea!... Atâta mai avu timp să spună zbughind-o pe ușă:

— Sid, puiule, las' că ți-o plătesc eu!...

Când se află în siguranță, privi cu luare-aminte două ace mari de cusut, înfășurate unul cu ață albă și altul cu ață neagră, înfipte sub reverul hainei, apoi își spuse:

„De nu era Sid, n-ar fi băgat nici acu' de seamă. Fir-ar a naibii de treabă! Ba coase cu alb, ba coase cu negru! Barem de s-ar hotărî să coasă la fel! Așa, cum dracu' să mai ții minte? Și Sid ăsta... las' că-i arăt eu lui!“

Tom n-ar fi putut să fie dat ca exemplu celorlalți băieți din târg. Cunoștea el un băiat „model“, dar nu putea să-l sufere.

Nu trecură însă nici două minute și uită de toate necazurile. Nu pentru că necazurile lui ar fi fost cu

un dram mai ușoare sau mai puțin amare decât acelea ale unui om în toată firea, ci fiindcă, până una-alta, acum avea o nouă și arzătoare preocupare, care-l făcea să uite, după cum și nefericirile oamenilor mai în vârstă sunt uitate în entuziasmul noilor planuri. De data asta, era vorba de un fluierat nou, care-i plăcea în chip deosebit și pe care-l învățase de la un negru. Ardea de nerăbdare să-l încerce nestingherit. Fluieratul ăsta aducea oarecum cu al păsărilor; era ca un tril curgător, obținut prin atingerea cerului gurii cu limba, la răstimpuri scurte, în mijlocul unei melodii. Tot repetându-l silitor și atent, Tom izbuti să-i prindă meșteșugul și iată-l acum pășind alene pe stradă, cu gura izvor de triluri melodioase și cu inima plină de mulțumire. Starea lui sufletească era foarte asemănătoare cu aceea a unui astronom care descoperă o planetă nouă, dar fără doar și poate că băiatul simțea o bucurie cu mult mai adâncă și mai netulburată decât ar fi simțit astronomul.

După-amiezile de vară erau lungi. Nu se întune-case încă. Deodată, Tom se opri din fluierat. În față i se ivise un străin, un băiat puțintel mai mare ca el. Un nou-venit, indiferent de vârstă, băiat sau fată, stârnea totdeauna vâlvă mare în biet târgușorul St. Petersburg! Și unde mai pui că băiatul ăsta

¹ St. Petersburg – mic oraș pe fluviul Mississippi, în centrul SUA (n.tr.).

era și frumos îmbrăcat – auzi colo: îmbrăcat frumos în zi de lucru! Nemaipomenit! Purta o pălărieuță frumoasă, o hăinuță din postav albastru, încheiată până-n gât, nouă-nouță și curată, ca scoasă din cutie, pantaloni la fel. Și avea și ghete în picioare, deși era abia vineri; cravată la gât – o panglică colorată, de toată frumusețea – și o mutră de orășean care pe Tom îl scotea din sărite. Și, cu cât se zgâia mai mult la minunea asta grozavă, cu atât era mai scârbit de găteala străinului și cu atât îi părea propria lui îmbrăcămintă mai jerpelită. Stăteau amândoi și se uitau unul la altul fără să scoată o vorbă. Când făcea unul vreo mișcare, celălalt se mișca și el, dar tot în lături, roată. Se priveau mereu față-n față, pândindu-se ca doi cocoși. În cele din urmă, Tom spuse:

— Dacă vreau, te bat de te snopesc!

— Încearcă, dacă-ți dă mâna!

— De ce să nu-mi dea?

— Uite-așa, că nu poți!

— Eu nu pooot?...

— Vezi bine că nu!

— Ba pot foarte bine!

— Ba nu poți!

— Ba pot!

— Ba nu poți!

Tăcere încordată. Și iar Tom:

— Cum te cheamă?

— Ce te privește? Ai ceva de împărțit cu mine?

— O să-ți arăt eu acuși ce am și ce n-am!

— N-ai decât să-mi arăți!

— Mai zi o dată și vezi tu ce pățești!

— Poftim că mai zic o dată!

— Te crezi mare deștept, ai? Dacă vreau, c-o mână te fac pilaf.

— Nu zău? Aș vrea s-o văd și p-asta. Numa' gu-ra-i de tine.

— Ba vezi tu ce bătaie-ți trag, dacă mai faci mult pe nebunu'.

— Nu mai spune! Uite, mor de frică!

— Deșteptule! Crezi că-i cine știe ce de capul tău! Ia uite la el pălărie!

— Ce-ai tu cu pălăria mea? Înghite-o dacă nu-ți place! Să poștești să te-atingi de ea... Care îndrăznește, praf îl fac.

— Lăudărosule!

— Lăudăros ești tu!

— Ești un mincinos, asta e, și ți-e frică să te bați.

— Mie, frică? Mă bat cu tine numa' c-o mână.

— Dacă mai îndrugi multe, iau o piatră și-ți fac capul chiseliță.

— Nu mai spune!

— Vezi tu acușica!

— Hai, să te văd! Îți turuie gura, atâta știi! De ce nu dai? De frică?